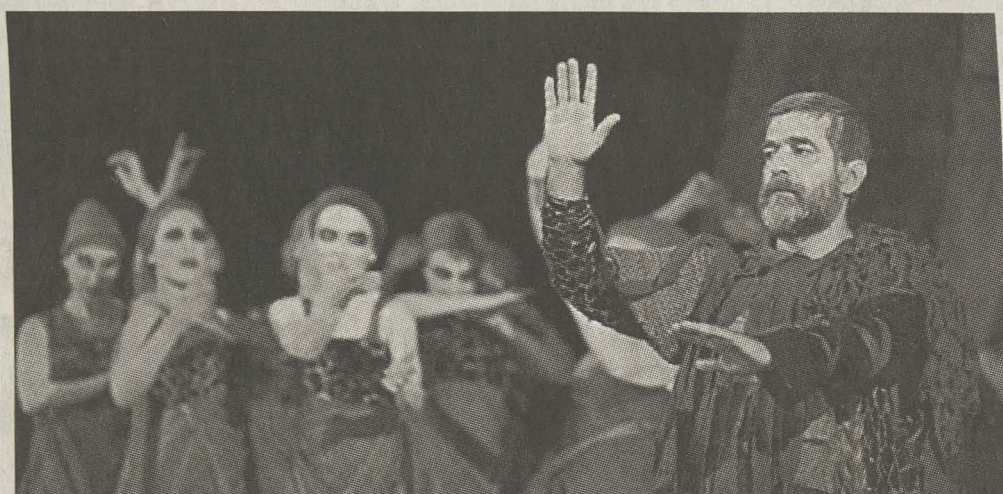

Ευριπίδη «Βάκχες» από τον ΘΟΚ

ΘΕΛΩ να αναπτύξω τέσσερα σημεία στο σημερινό μου σημείωμα. Σημείο πρώτο. Συνθήκες οι άμεσες συσχετίσεις των αρχαίων δραματικών κειμένων με τη σύγχρονη πραγματικότητα ξενίζουν με την παρατραβηγμένη γενίκευση και την παράβλεψη ουσιαστικών λεπτομερειών, οι οποίες, αν λαμβάνονταν υπόψη, θα ακύρωναν την ίδια τη συσχέτιση. Όμως θα αποτολμήσω κι εγώ μια συσχέτιση της τραγωδίας του Ευριπίδη με τη σημερινή επικαιρότητα. Στο κείμενο του Ευριπίδη με την πάροδο του χρόνου, αλλά και με τη διευρυνόμενη αυτογνωσία της ανθρωπότητας, έχουν αντικαταφερπιστεί πολλές πραγματικότητες χάρη στην περιεκτικότητα της τυπολογικής σύγκρουσης που αποτελεί την ουσία του έργου. Ξαφνικά είδα στις «Βάκχες» ούτε καν προφητεία, αλλά τρομακτική αντανάκλαση των γεγονότων των ημερών μας. Ο πολιτικός και οικονομικός ορθολογισμός των σημερινών Πενθέων ανατινάζεται από τις βακχεύοντες στην τυφλή και σαρωτική αγανάκτησή τους μάζες. Έχοντας γεννήσει ένα νέο θεό από τα σπλάχνα τους, οι μάζες λατρεύουν στο πρόσωπό του την ηδονή της ανυπακοής στην επίσημη εξουσία και της απαξίωσης των θεσμών.

Σημείο δεύτερο. Μάλλον, έπρεπε να χρησιμοποιούσα στην προηγούμενη παράγραφο την έκφραση «Ξαφνικά άκουσα», επειδή η πιο πάνω σκέψη γεννήθηκε από το άκουσμα της πραγματικά υπέροχης μετάφρασης του Γιώργου Χειμωνά, στην οποία αφοσιώθηκα, επειδή τα άλλα, εκτός από το κειμενικό, επίπεδα της παράστασης δεν οδηγούσαν προς, αλλά από τον Ευριπίδη. Είναι μια παράσταση της οποίας οι εικόνες και οι μορφές δεν επιδέχονται περιγραφής, ξεγλιστράνε. Όχι εξαιτίας της κρυπτολογικής σκηνοθετικής σκέψης, όχι εξαιτίας κάποιας δυσνόητης κωδικοποίησης μηνυμάτων, αλλά λόγω μιας διάχυτης ασάφειας. Έχουμε δει «Βάκχες» όπου τον Διόνυσο έπαιζαν τρεις ηθοποιοί, αυτό εύκολα μπορούσε να περιγραφεί, επειδή η σκηνοθετική ιδέα για την τριπλή φύση (θεός-άνθρωπος-ζώο) διαβαζόταν και τεκμηριωνόταν από τα άλλα στοιχεία της παράστασης. Έχουμε δει «Βάκχες» όπου ο Διόνυσος παιζόταν από γυναίκα, όπου ο Πενθέας ήταν φασιστικής κοπής δικτάτορας, όπου ο Χορός αποτελείτο από αναρχικές φοιτήτριες ή ζωντανές φλόγες φωτιάς. Όλα αυτά περιγράφονταν, επειδή διαβάζονταν, και διαβάζονταν, επειδή βασίζονταν σε μια ολοκληρωμένη σκηνοθετική ιδέα. Το κείμενο του Ευριπίδη χρειάζεται τεκμηριωμένη μορφοποίηση, το αρχέτυπο του αίνιγμα χρειάζεται αν όχι λύση, τότε πολύ συγκεκριμένη και υπογραμμένη από τον εκάστοτε σκηνοθέτη πρόταση λύσης. Δεν μπορώ να περιγράψω τον Διόνυσο του Νεοκλή Νεοκλέους, τον Πενθέα του Ανδρέα Τσέλεπου, τον Κάδμο του Σταύρου Λούρα, τον Τειρεσία του Ανδρέα Τσουρή, την Αγαθή της Αννίτας Σαντοριναίου, επειδή δεν σταματούσα να βλέπω τα γνωστά πρόσωπα των ηθοποιών, τα οποία ο σκηνοθέτης δεν σκέπασε με τις μορφές των ρόλων τους. Δεν μπορώ να περιγράψω τον Χορό, επειδή και αυτός ήταν άμορφος ή μάλλον πο-

λύμορφος, καθώς άλλαζε μορφή αναλόγως με τα διαφορετικά στο ύφος χορικά του Αλκίνοου Ιωαννίδη. Στο ύφος, όχι στην ποιότητα, η μουσική ήταν όμορφη μέχρι πολύ όμορφη, και το φωνητικό επίπεδο του Χορού τη στήριζε (μουσική διδασκαλία Μάρω Σκορδή). Τις αδικαιολόγητες μεταλλάξεις του Χορού ενίσχυε η επίσης υφολογικά ασταθής χορογραφία του Carlo Ciufo. Μπορώ να περιγράψω το φάντασμα της Σεμέλης, την εμβόλιμη από τον σκηνοθέτη Pablo Baiocco μορφή (σοπράνο Μαρία Παπαϊωάννου). Μπορώ να την περιγράψω ως πολύ οπερατική φιγούρα, με πολύ οπερατικό κοστούμι (Βαλεντίνος Ιωσήφ) που δεν εντασσόταν στην ποιητική του ευριπίδειου κειμένου, αλλά και στην ίδια την παράσταση του Pablo Baiocco, προκαλώντας επιβραδύνσεις. Μια καθαρά οπερατική αισθητική εξέπεμπε και το σκηνικό-κάστρο (του ίδιου του σκηνοθέτη), και η σκηνή στην οποία το «κάστρο» ανοίγει και οι φιγούρες της Σεμέλης και του Διόνυσου σχηματίζουν μια Pieta, μπορώ να την περιγράψω ως στυλιστικό κομπούζιο.

Σημείο τρίτο. Με τις ίδιες υποκριτικές δυνάμεις, με την ίδια διανομή, με τον ίδιο συνθέτη, με την ίδια σύνθεση του Χορού, τον ίδιο σχεδιασμό φωτισμού (Γιώργος Κουκουμάς, Σταύρος Τάρταρης) και με άλλη σκηνοθεσία ο ΘΟΚ μπορούσε να έχει πολύ καλύτερη παράσταση. Ξέρετε γιατί νομίζω ότι στην πρεμιέρα το κοινό αυθόρμητα χειροκρότησε το μονόλογο του Άγγελου του Θανάση Δρακόπουλου; Ήταν μια στιγμή που η σκηνοθετική ασάφεια που κάλυπτε την υπόλοιπη παράσταση, εξαφανίστηκε, και ο ηθοποιός έγινε απλά φορέας του κειμένου. Είναι κρίμα και άδικο να δοθεί σ' αυτούς τους ηθοποιούς η ευκαιρία να παίξουν στις «Βάκχες», αλλά όχι η δυνατότητα να παίξουν τόσο καλά όσο θα μπορούσαν υπό άλλες συνθήκες.

Σημείο τέταρτο. Συχνά από τη συνάντηση του θιάσου του ΘΟΚ με ξένους σκηνοθέτες προκύπτει μια ανανέωση των διαθέσεων και των δυνάμεων και ένα ωραίο αποτέλεσμα. Όχι πάντα όμως.

Μετάφραση: Γιώργος Χειμωνά. **Σκηνοθεσία/Σκηνικά:** Pablo Baiocco. **Μουσική:** Αλκίνοος Ιωαννίδης. **Κοστούμια:** Βαλεντίνος Ιωσήφ. **Χορογραφία:** Carlo Ciufo. **Μουσική διδασκαλία:** Μάρω Σκορδή. **Σχεδιασμός φωτισμού:** Γιώργος Κουκουμάς, Σταύρος Τάρταρης. **Μακιγιάζ:** Λίτσα Ιωαννίδου. **Παίζουν:** Νεοκλής Νεοκλέους, Μαρία Παπαϊωάννου, Ανδρέας Τσουρή, Σταύρος Λούρας, Ανδρέας Τσέλεπος, Μιχάλης Μουστάκας, Διομήδης Κουφτερός, Νεκτάριος Θεοδώρας, Χάρης Κκολός, Θανάσης Δρακόπουλος, Αννίτα Σαντοριναίου, Άννα Παγκιώζη, Μυρτώ Κουγιάλη, Ζωή Κυπριανού, Ερμίνια Κυριαζή, Μάρα Κωνσταντίνου, Χριστιάννα Λάρκου, Κατερίνα Λούρα, Λέα Μαλένη, Σεμέλη Οικονόμου, Άννα Παπαγεωργίου, Κύνθια Παυλίδου, Νιόβη Χαραλάμπους, Θέα Χριστοδουλίδου.

Θέατρο
ΤΗΣ ΝΟΝΑΣ ΜΟΛΕΣΚΗ